

REFERAT

for mødet den 11.06.2014, kl. 15:00 i Rådhuset, stuen, værelse 43/44

8. Sprog og integration (2014-0098764)

8. Sprog og integration (2014-0098764)

Udvalget skal tage stilling til, hvorvidt de stillede forslag til initiativer og reviderede målsætninger vedrørende sprog og integration skal sendes i høring.

INDSTILLING OG BESLUTNING

Børne- og Ungdomsforvaltningen indstiller til Børne- og Ungdomsudvalget,

1. at udvalget sender forslag om 1) krav til skoler og institutioner om brug af metoder og redskaber, 2) styrket vidensoverdragelse, 3) det bedst kvalificerede personale til de mest udfordrede institutioner, 4) intensive læringsforløb, 5) udvidet rådgivning af forældre i understøttelse af deres børns læring, 6) ændret ressourceudmelding, 7) fordelingstiltag samt forslaget om nye reviderede målsætninger vedrørende sprog og integration i høring

PROBLEMSTILLING

På Børne- og Ungdomsudvalgets møde d. 4. april d.å. blev der afholdt en temadrøftelse om sprog og integration på baggrund af et oplæg fra forvaltningen. Udvalget besluttede i forlængelse af temadrøftelsen, at forvaltningen inden sommerferien fremlægger en indstilling om, hvorledes resultaterne for de tosprogede elever i folkeskolen kan forbedres.

I dag er der en målsætning om, at alle børn skal have lige muligheder. Det kan imidlertid konstateres, at kommunen endnu ikke er kommet i mål med denne målsætning. Der er tosprogede elever, ikke mindst drenge, som klarer sig dårligere i skolen og trives dårligere end deres etnisk danske kammerater. Og der er institutioner og skoler, der på grund af fx stor tosprogsandel og børn og elever med svag socioøkonomisk familiebaggrund, er særligt udfordrede. Det skal sikres, at alle børn med behov får den fornødne støtte.

Der bliver i dag gjort et stort stykke arbejde i institutioner og skoler. Der er iværksat en række specifikke initiativer for at skabe bedre resultater for tosprogede børn og elever. Samtidig gives penge til institutioner og skoler med særlige udfordringer. Selv om indsatsen er stor, opnår vi stadig ikke de ønskede resultater. Der er derfor behov for at skærpe retningen og de enkelte indsatser. Det er af afgørende betydning at have fokus på at styrke kerneopgaven i skoler og institutioner på en måde, der vil have betydning for alle børn og elever - men *særligt* have betydning for de fagligt svageste. En vigtig komponent i dette arbejde er at sikre, at der er høje forventninger til alle børn - og ikke kun de fagligt dygtigste. Folkeskolereformen med ekstra timer, individuelle læringsmål, undervisningsdifferentiering, understøttende undervisning, øget feedback, bevægelse, udeskole, inddragelse af pædagoger, mulighed for lektiehjælp og faglig fordybelse osv. forventes at løfte alle elever. Der er dog fortsat behov for særlige initiativer målrettet fagligt udfordrede elever, herunder tosprogede elever.

De nuværende sprog- og integrationstiltag overfor børn og unge bygger dels på målsætninger besluttet i BUU og dels på målsætninger i kommunens tværgående integrationspolitik. Målene udløber imidlertid i 2014, og udvalget skal tage stilling til, hvilke visioner og målsætninger der skal være på området fremover.

LØSNING

For at løfte de tosprogede elevers resultater i folkeskolen foreslås følgende syv hovedindsatser, der er uddybet nedenfor:

1. Krav til skoler og institutioner om brug af metoder og redskaber
2. Styrket vidensoverdragelse
3. Det bedst kvalificerede personale til de mest udfordrede institutioner
4. Intensive læringsforløb
5. Udvidet rådgivning af forældre i understøttelse af deres børns læring
6. Ændret ressourceudmelding - pengene følger behovet
7. Fordelingstiltag (dagtilbud og skole).

Indsatserne bygger på sprog- og integrationsdrøftelsen i Børne- og Ungdomsudvalget d. 4. april d.å. og input fra praktikere, herunder skoleledere, klyngeledere, pædagogisk ledere, medarbejdere og repræsentanter fra fagforeninger og forældreorganisationer. I bilagene til indstillingen (1A - 6) er de 7 hovedindsatser uddybet. I disse bilag er også beskrevet den videre proces, hvis indsatserne bliver vedtaget og den tilknyttede økonomi. I bilag 7 er en samlet økonomioversigt. Der er indgået aftale om et nyt enighedspapir mellem forvaltningen og LFS og BUPL. Papiret vedrører sprogindsatsen i dagtilbud og er vedlagt som bilag 8.

1. Krav til skoler og institutioner om brug af metoder og redskaber til at styrke vidensbaserede indsatser (bilag 1 A)

Både national og international forskning viser, at systematisk anvendelse af metoder i pædagogisk arbejde har stor betydning for både faglige resultater og social udvikling og trivsel hos børn og elever. Det anbefales, at anvendelsen af metoder styrkes i institutioner og skoler i København. Det skal bl.a. ske ved, at metodevalg og pædagogiske tilgange i højere grad baseres på et evidensinformeret grundlag, hvor eksisterende faglig viden er bragt i spil og udveksles systematisk.

2. Styrket vidensoverdragelse (bilag 1 B)

Praktikere med viden på området peger på, at vigtig viden ofte går tabt, når barnet skifter fra et tilbud til et andet. Det anbefales derfor, at der sker en bedre og systematisk vidensoverdragelse ifm. børns overgang fra et tilbud til et andet.

3. Det bedst kvalificerede personale til de mest udfordrede institutioner (bilag 2)

Forskning peger på, at det at gå i et høj kvalitetsdagtilbud har en stor betydning for barnets udvikling og kompetencer. Det gælder i høj grad også for de tosprogede børn. Særligt i belastede boligområder kan det imidlertid være vanskeligt at levere høj kvalitetsdagtilbud, da institutioner her kan have udfordringer med at tiltrække og fastholde det dygtigste personale. For at imødekomme denne situation anbefales det, at der iværksættes forskellige tiltag, der med øgede incitamenter for de ansatte, tiltrækker de mest kvalificerede medarbejdere til netop de områder.

4. Intensive læringsforløb (bilag 3)

Intensive læringsforløb, som fx Løkkefondens Dreng Akademi og de københavnske turboforløb, har vist, at det med en meget fokuseret indsats er muligt at rykke fagligt svage elever markant på kort tid. Det anbefales, at der som et forsøg i København i sommerferien 2015 igangsættes et intensivt læringsforløb målrettet primært tosprogede drenge med et fagligt lavt niveau, ligesom der igangsættes yderligere turboforløb på udvalgte skoler. Formålet er at løfte eleverne fagligt. Det anbefales samtidig, at de nuværende turboforløb suppleres med yderligere forløb målrettet tosprogede elever.

5. Udvidet rådgivning af forældre i understøttelse af deres børns læring (bilag 4)

Forskning viser, at forældres deltagelse og inddragelse i deres børns institutionsliv og skolegang har stor betydning for børnenes trivsel og udvikling. Forskning viser imidlertid, at ikke alle forældre er i besiddelse af den nødvendige viden om, hvordan de bedst muligt understøtter deres børn. Det anbefales, at der etableres en udvidet rådgiverfunktion på småbørnsområdet, der efter behov rådgiver forældre om valg af pasningstilbud, sprogstimuleringsstilbud og sprogstimulering i hjemmet. Det

anbefales ligeledes, at lærere og pædagoger får tilbud om kompetenceudvikling til dialog med forældre til tosprogede børn om deres børns læring.

6. Ændret ressourceudmelding - pengene følger behovet (bilag 5)

Den nuværende økonomimodel for folkeskolerne bygger ikke på en konkret vurdering af elevernes specifikke behov. Det gælder både tildeling på baggrund af sociale kriterier og ressourcer til arbejdet med tosprogede elever. Ressourcen til den tosprogede elev udløses uden nogen form for vurdering af elevens konkrete udfordringer. Det anbefales, at der udarbejdes bevillingstildelingsmodel til skolerne, der i højere grad tager udgangspunkt i elevernes faktiske behov. Da forskning viser, at en tidlig indsats gavner mere end senere tiltag, anbefales det ligeledes, at der overføres ressourcer fra skole- til dagtilbudsområdet.

7. Fordelingstiltag - dagtilbud og skole (bilag 6)

Forskning peger på, at børnesammensætningen i dagtilbud og skoler har betydning for børnenes trivsel, udvikling og læring. På skoleområdet taler man om den såkaldte ”kammeratskabseffekt”, der indebærer, at fagligt ”svage” elever profiterer af, at være sammen med fagligt ”stærke” elever. For at styrke mangfoldigheden i dagtilbud og på skolerne yderligere anbefales det, at følgende, eksisterende tilbud videreudvikles: 15 timers sprogstimulerings tilbud og Københavnermodel 2.0.

For at indsatserne kan få den fornødne effekt er det afgørende, at den faglige ledelse i de københavnske skoler og institutioner styrkes. Det arbejdes der målrettet på ifm. implementeringen af folkeskolereformen. Det at sætte klare mål og følge op på mål på baggrund af viden og data skal være en integreret del af den strategiske ledelse. Desuden skal der mere systematisk end i dag løbende følges op på, om de opsatte mål mod forventning ikke kan indfries; både på skoleniveau, på klasseniveau og på individniveau. Dette skal gøres via den nuværende dialogbaserede ledelsesmodel og supportsystem. Der skal ske en tilsvarende opfølgning ift. dagtilbud.

Som underliggende bilag er ”Initiativkatalog vedr. integration” (bilag 9). Bilaget indeholder en række baggrundsoplysninger samt bud på mulige initiativer på sprog- og integrationsområdet. Det er herfra, at forslagene til hovedindsatser i denne indstilling er hentet. Udvælgelsen er sket ud fra, hvilke indsatser forvaltningen vurderer, er de mest virkningsfulde.

Reviderede målsætninger om sprog- og integration

Børne- og Ungdomsudvalget opstillede på sit møde d. 23. marts 2011 følgende to overordnede målsætninger:

- At alle byens børn uanset etnisk og social baggrund opnår forudsætninger for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse og få adgang til arbejdsmarkedet.
- At der skabes den bedst mulige fordeling af byens børn i daginstitutioner og skoler inden for de givne rammer med henblik på at fremme relationer mellem børn og deres forældre på tværs af etniske og sociale baggrunde for at styrke den sociale integration og skabe en tryk by præget af kendskab, forståelse og tolerance blandt byens borgere.

Målsætningerne vedtaget i BUU vurderes fortsat at være relevante og brugbare. Målene udløber imidlertid i 2014, og udvalget skal tage stilling til, hvilke visioner og målsætninger der skal være efter 2014. Forvaltningen anbefaler, at nedenstående principper fremover bliver en integreret del af forvaltningens indsatser på integrationsområdet og supplerer de to målsætninger opstillet af BUU i 2011:

- *Tidlig indsats.* Fordi desto før indsatsen sættes i værk, desto større er mulighederne for succes og desto mindre er ressourcebehovet.
- *Målrettet indsats.* Fordi børn og unges udfordringer er forskellige, er tiltagene det også. Ressourcerne målrettes, hvor de gør størst gavn.

- *Forskningsbaseret indsats.* Fordi tiltag rettet mod børn og unge virker og bygger på viden og ikke kun på fornemmelser.
- *Ressourcesyn og høje forventninger.* Fordi alle børn og unge har potentiale til at udvikle og dygtiggøre sig, både personligt, socialt og fagligt.
- *Tæt samarbejde med forældrene.* Fordi alle forældre er interesserede i, at det går deres børn godt, og fordi forældre har afgørende betydning for deres børns trivsel og faglige udvikling.
- *Opfølgning.* Det er afgørende at have fokus på tosprogede elever, men det skaber ikke resultater alene. At vi er på rette vej og kommer i mål er afgørende.

ØKONOMI

Forvaltningen udarbejder på baggrund af udvalgets drøftelser forslag til Budget 2015 til understøttelse af de indsatser, hvor der er økonomiske konsekvenser. Som følge af Folkeskolereformen forventer forvaltningen senest i foråret 2015 at fremlægge forslag til ændringer af bevillingstildelingsmodellerne for almene og specialskoler til ikrafttræden august 2016. I forbindelse med fremlæggelsen af en revideret bevillingstildelingsmodel for skolerne vil en omfordeling af to-sprogsmidlerne mellem skoler også indgå. Udgangspunktet vil være de principper, som er beskrevet i denne indstilling (bilag 5). Hovedårsagen til, at der foreslås en samlet løsning er, at Folkeskolereformens øgede timetal såvel som andre budgettildelinger i modellen såsom sociale kriterier enten direkte eller indirekte også påvirker behovet for to-sprogsmidler, hvorfor dette bør tænkes i sammenhæng.

VIDERE PROCES

Forslagene sendes i høring med 6 ugers høringsfrist (forlænget med sommerferien) hos: Skolebestyrelserne, Brug Folkeskolen, Skole og Forældre, Københavns Forældreorganisation, Københavns Fælleselevråd, Københavns Lærerforening, Københavns Skolelederforening, LFS, BUPL, forældre-/institutionsbestyrelserne i kommunale og selvejende daginstitutioner, paraplyorganisationerne for de selvejende institutioner og Beskæftigelses- og Integrationsudvalget. Forvaltningen fremlægger ny indstilling til Børne- og Ungdomsudvalget på baggrund af høringssvar til udvalgets møde d. 24. september 2014.

Kommunens samlede integrationspolitik skal fornyes inden udgangen af 2014. Alle udvalg får en sag forelagt i efteråret 2014. Ultimo 2014 skal integrationspolitik for 2015-2018 godkendes i BR.

Else Sommer

/Camilla Niebuhr

BESLUTNING

Klaus Mygind (F) stillede forslag om at forslaget til principper vedrørende "Målrettet indsats" og "Forskningsbaseret indsats" formuleres således:

"Målrettet indsats. Fordi børn og unges udfordringer er forskellige, er tiltagene det også. Ressourcerne målrettes, **hvor der er størst behov** og hvor de gør størst gavn".

"Videns- og forskningsbaseret indsats. Fordi tiltag rettet mod børn og unge, **der virker, er forskningsunderbygget og bygger på de fagprofessionelles erfaringer om, hvad der virker.**"

Udvalget godkendte forslaget.

Rikke Lauritzen (Ø) og Gorm Gunnarsen (Ø) stillede følgende forslag:

"At udvalget inden endelig vedtagelse efter høringen tager en drøftelse af, hvilket sprogsyn hos de helt små børn, Københavns Kommunes tiltag skal tage udgangspunkt i. Til brug for drøftelsen skal der ligge en oversigt over den nationale og internationale forskning, der peges på med hensyn til

metodevalg i Enighedspapiret (Bilag 8). Drøftelsen må gerne inddrage konkrete erfaringer fra kommunens eget pædagogiske personale, som har deltaget i forskellige sprogforsøg."

Forslaget blev vedtaget efter afstemning med følgende resultat:

For stemte 10 medlemmer: A, B, F, O, V og Ø.

Imod stemte ingen.

1 medlem undlod at stemme: C.

Med ovenstående ændringer og tilføjelser godkendte udvalget uden afstemning at sagen sendes i høring.

BILAG

[1A. Krav til skoler og institutioner om brug af metoder, redskaber mv.](#)

[1B. Styrket vidensoverdragelse](#)

[2. Det bedst kvalificerede personale til de mest udfordrede institutioner](#)

[3. Intensive læringsforløb](#)

[4. Udvidet rådgivning af forældre i understøttelse af deres børns læring](#)

[5. Ændret ressourceudmelding - pengene følger behovet](#)

[6. Fordelingstiltag \(dagtilbud og skole\)](#)

[7. Økonomioversigt](#)

[8. Enighedspapir om sprogindsatsen i dagtilbud](#)

[9. Initiativkatalog vedr integration](#)

1A. KRAV TIL SKOLER OG INSTITUTIONER OM BRUG AF METODER, REDSKABER MV.

Bilag 1A - Krav til skoler og institutioner om brug af metoder og redskaber

Beskrivelse af initiativ

Både national og international forskning viser, at systematisk anvendelse af metoder i pædagogisk arbejde har stor betydning for børns faglige resultater, sociale udvikling og trivsel.

I København er der i øjeblikket stor frihed til lokalt at beslutte, hvilke specifikke pædagogiske metoder, der arbejdes efter i det enkelte skole- eller institutionstilbud. Metodefriheden opleves af både lærere og pædagoger som central for den faglige identitet og pædagogiske tilgang. Samtidig står lærere og pædagoger ofte meget alene i både valget af metoder og selve metodeudviklingen. Det peger på et behov for, at forvaltningen i samarbejde med sektoren udvikler rammer for, hvordan metodekendskab, udvikling og udvælgelse i højere grad sker i sammenhæng med viden fra forskning og andre tilbud.

Forvaltningen anbefaler, at der sættes fokus på at styrke og understøtte det faglige vidensgrundlag, som institutioner og skoler arbejder ud fra. Det kan ske ved at igangsætte en kulturændrende proces med målet om, at metodevalg og pædagogiske tilgange baseres på et evidensinformeret grundlag, hvor eksisterende faglig viden er bragt i spil og udveksles systematisk.

Forvaltningen vurderer, at effekterne af forslaget vil være, at både et- og tosprogede børn og unge i højere grad sikres optimale lærings- og udviklingsmiljøer, hvor der arbejdes med og systematisk følges op på deres faglige og sociale resultater. Initiativet deler sig i to nedenstående spor:

1. Metodekrav

Den lokale leder sikrer, at der lokalt arbejdes med systematikker, som har dokumenteret virkning, og som har fokus på de konkrete børns ressourcer. Det foreslås derfor, at der på de årlige Kvalitets- og Supportsamtaler- aftales, hvilke(n) metoder de enkelte skoler og institutioner arbejder med i sprog- og integrationsarbejdet. Valg af systematik i sprog- og integrationsarbejdet får dermed sammenhæng til ledelsesmæssig målsætning på området. Forvaltningen vil som grundlag for dialogen udarbejde inspirationsmateriale til både skoler og institutioner med eksempler på metoder. Det foreslås også, at den lokale leder forpligtes til løbende med medarbejderne (eksempelvis de faglige teams) at drøfte arbejdet med at skabe læring og udvikling hos børnene via de aftalte systematikker. Drøftelserne skal så vidt muligt have afsæt i data om børnenes faktiske læring og udvikling og have sammenhæng til beslutning om faglige årsplaner mv. Endelig foreslås det, at den lokale leder forpligtes til at arbejde på at opbygge en kultur, hvor

18-05-2014

Sagsnr.
2014-0098764

Dokumentnr.
2014-0098764-1

Sagsbehandler
Thomas Etlar Frederiksen

Pædagogisk Faglighed

Gyldenløvesgade 15
1502 København V

Telefon
2494 4909

E-mail
thomet@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009288301

www.kk.dk

kollegial og ledelsesmæssig observation, sparring og feedback på sprog- og integrationsarbejdet er en naturlig del af de lokale arbejder og aktivt efterspørges af medarbejderne.

2. Vidensdeling af best practise

Forvaltningen samarbejder med sektoren om udvikling af en model til vidensdeling af best practice på tværs af skoler og institutioner. Modellen skal tage højde for, at der er tilstrækkelige ressourcer til, at viden bliver delt og integreret i praksis. I den forbindelse foreslås, at skole-/klyngeleder forpligter sig på at dele viden om resultatskabende indsatser med andre skoler/institutioner og (efter nærmere aftale med områdechefen) bidrage aktivt til understøttelse af faglig udvikling også uden for egen enhed.

Opmærksomhedspunkter

Med henblik på at sikre en god implementering af metodekravene vil relevante faglige organisationer, uddannelsesinstitutioner og repræsentanter fra sektoren blive inddraget i arbejdet med at sikre sammenhæng til eksisterende praksisser og samarbejder, der understøtter tværfaglig vidensdeling og –udveksling.

Desuden bør processen forankres i ledelseslaget, sådan at skole- og institutionsledere går foran og tydeliggør vigtigheden af en vidensbaseret arbejdsform.

En model for vidensdeling af best practice forudsætter incitamentstrukturer, der sikrer, at succesfulde enheder er motiverede til at udbrede deres erfaringer. Det vil som minimum kræve, at disse enheder tildeles økonomisk kompensation for anvendelsen af tid i andre enheder.

Videre proces

Såfremt BUU efter høringen godkender det samlede initiativ foreslår forvaltningen følgende proces:

Metodekrav:

- Efteråret 2014: Udarbejdelse af inspirationsmateriale i samarbejde med sektoren og relevante forskningsinstitutioner.
- Efteråret 2014: Tilrettelæggelse af forløb for metodevalg, der indarbejdes i Kvalitets- og Support samtaler i områderne.
- Skoleåret 2014/2015: Udrulning af metodekravet via Kvalitets- og Support samtaler i Områderne.

Vidensdeling af best practise:

- Efteråret 2014: Nedsættelse af udviklingsgruppe, som udarbejder model.
- Ultimo 2014: Udviklingsgruppens forslag til model forelægges BUU mhp. eventuelle budgetønsker til realiseringen.

- Foråret 2015: Implementering af model.

Økonomi

Forslaget om krav om metoder kan realiseres uden ekstra omkostninger. Økonomi til realiseringen af en model for vidensdeling af best practice er afhængig af flere faktorer, hvorfor dette forslag forelægges BUU i en særskilt indstilling i slutningen af 2014.

Bilag 1B - Styrket vidensoverdragelse

Beskrivelse af initiativ

Praktikere med viden på området peger på, at vigtig viden ofte går tabt, når barnet skifter fra et tilbud til et andet. Det er særligt kritisk i forhold til udsatte og sårbare børn, hvor det er vigtigt, at erfaringer med at hjælpe dem godt på vej videregives fra en institution til den næste og fra institution til skole med henblik på, at de professionelle har de bedste forudsætninger for at modtage barnet. Uden vidensdeling risikerer vi, at der ”spildes tid” for det enkelte barn.

Forvaltningen foreslår, at der gennem et pilotforsøg udvikles og afprøves en systematisk, IT-understøttet model for, hvordan viden om børn udveksles ifm. børns overgange mellem hjem-vuggestue, børnehave-skole/fritidsinstitution og skole/klub-ungdomsuddannelse.

Modellen skal sikre, at værdifuld viden og erfaring om børn og unges udvikling, trivsel og kompetencer ikke går tabt i overgangene, men derimod bruges aktivt i tilrettelæggelsen af tidlige pædagogiske indsatser. Derudover skal modellen rumme feedback fra modtagende institution (fx skole) til afgivende institution (fx børnehave), sådan at viden om, hvordan børnene klarer sig senere, kan bringes i spil og fungere som kompas for, hvor der er forbedringspotentiale i den pædagogiske praksis. Oplysningerne i IT-systemet anvendes som input til dialogen om samarbejdsaftaler mellem skoler, institutioner og klubber i regi af Stærkt Samarbejde.

Opmærksomhedspunkter

I udvælgelsen af skoler og institutioners deltagelse i pilotforsøget skal der lægges vægt på deres motivation for at opnå øget viden gennem opsøgende processer samtidig med, at de skal være parate til og åbne overfor at bidrage med viden til andre.

Deltagere i forsøget vil derudover i forsøgsperioden og efterfølgende kunne fungere som ambassadører for de specifikke greb, der skal til for at sikre, at vigtig viden ikke mistes.

Videre proces

Såfremt BUU efter høringen godkender det samlede initiativ foreslår forvaltningen følgende proces:

- Efteråret 2014: Udvælgelse af institutioner og skoler til pilotforsøg (ca. 4 skoler med tilknyttede klynger/netværk). Tilrettelæggelse af forsøg og indkøb af IT-system. Kompetenceudvikling i IT-system for kommende brugere.
- December 2014: IT-system integreret på udvalgte institutioner og skoler. Herefter løber forsøget et år.

27-05-2014

Sagsnr.
2014-0098764

Dokumentnr.
2014-0098764-10

Sagsbehandler
Kim Stoltze Olsen

Pædagogisk Faglighed

Gyldenløvesgade 15
1502 København V

Telefon
2146 7708

E-mail
kistol@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009288301

www.kk.dk

- Foråret 2016: Fremlæggelse af evaluering af vidensoverdragelsesmodel for BUU mhp. eventuel bydækkende lancering og implementering.

Økonomi

1.000 kr. – 2014 p/l	Bemærkninger	2014	2015	2016	2017
Vidensoverdragelse	Systemimplementering*	50	-	-	-
	Drift *	100	100	100	100
	Support	50	50	50	50
	Systemintegration	500	-	-	-
	Tværgående analyser	250	250	-	-
	Kompetenceudvikling	350	250	-	-
Udgifter kr. i alt		1.300	650	150	150

*Med udgangspunkt i priserne for KMD's Stafetlog.

Bilag 2 - Det bedst kvalificerede personale til de mest udfordrede institutioner

Beskrivelse af initiativ

Vi ved fra forskningen, at det at gå i et høj kvalitetsdagtilbud har en stor betydning for barnets udvikling og kompetencer. For at imødekomme at nogle af de institutioner, der er placeret i de mest belastede områder i København, har vanskeligt ved at tiltrække og fastholde det dygtigste personale, kan der iværksættes forskellige tiltag, der med øgede incitament for de ansatte, tiltrækker de mest kvalificerede ansøgere til netop de områder.

Forvaltningen anbefaler derfor, at der udarbejdes en model, hvor der ansættes en hel gruppe af nye, særligt dygtige pædagoger, der knyttes i grupper af fx 4 - 5 til én institution, hvor der er meget sygefravær, høj personaleomsætning og svage faglige kvalifikationer (personalets uddannelsesniveau, danskundskaber mv.). Det vigtigt, at der ikke blot ansættes en enkelt eller to pædagoger, hvis der er behov for en større "turn around" i institutionerne, da disse formentlig ikke vil kunne fastholdes, samtidig med at der er behov for intern sparring mv., når det pædagogiske niveau skal løftes.

De særligt dygtige pædagoger med bl.a. relevant supplerende uddannelse kan tiltrækkes ved eksempelvis at få øget støtte og sparring, let adgang til efter- og videreuddannelse eller særlige løntillæg.

Forslaget rummer således både en fokuseret, intervenserende strategi med support til særlige udfordrede institutioner samt øgede incitamentsstrukturer i forhold til at tiltrække og fastholde ambitiøse medarbejdere i kerneydelsen med vedvarende børnekontakt og uden ledelsesansvar.

Dette forslag vil betyde, at de børn, der i dag har størst behov for et dagtilbud af meget høj kvalitet for at udvikle sig alderssvarende, i højere grad vil opleve et stabilt dagtilbud, der understøtter udviklingen af deres sproglige kompetencer mv. Den tidlige indsats vil betyde, at disse børn vil have større sandsynlighed for ikke at kunne følge med i skolen.

Opmærksomhedspunkter

Forslaget vil medføre, at eksisterende ansatte medarbejdere i udsatte institutioner eventuelt skal omplaceres, hvorfor indsatsen skal drøftes tæt med de faglige organisationer. Herudover skal der forhandles om lønniveau/tillæg efter kvalifikationer for de nyansatte særligt dygtige pædagoger. Der bør være opmærksomhed på, at integrationen mellem den tilbageblivende medarbejdergruppe og de nye pædagoger kræver understøttelse fra forvaltningen.

19-05-2014

Sagsnr.
2014-0098764

Dokumentnr.
2014-0098764-2

Sagsbehandler
Thomas Etlar Frederiksen

Pædagogisk Faglighed

Gyldenløvesgade 15
1502 København V

Telefon
2494 4909

E-mail
thomet@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009288301

www.kk.dk

Videre proces

- Umiddelbart efter høring besluttes om og i hvilket omfang projektet rulles ud. Forvaltningen foreslår, at der i første omgang sigtes på at rulle projektet ud i 7 institutioner med ansættelse af ca. 35 særligt dygtige pædagoger. Det vil i gennemsnit give 5 kompetencepædagoger pr. institution.
- Efterår 2014 udvikles en profil på kompetencerne hos de særligt dygtige pædagoger.
- Efterår 2014 forhandles evt. centrale tillæg/vilkår for de særligt dygtige pædagoger.
- Efter 2014 udvælges institutioner, hvor det kan anbefales, at projektet iværksættes.
- Primo 2015 ansættes medarbejdere og projektet igangsættes.
- Primo 2016 følges op på resultaterne af projektet i de syv institutioner. Opfølgningen vil have fokus på, om de nyansatte fastholdes, og om og i hvilken grad initiativet har påvirket kvaliteten af de berørte dagtilbud.

Økonomi

Beregnes som forskelle i lønudgifter mellem almene medarbejdere (medhjælpere og pædagoger) og kompetencepædagoger x antal ansatte. Forventningen er mellem 50.000 - 100.000 kr. ekstra om året pr. ansat. Dette giver med en gennemsnitsbetragtning en udgift på ca. 2.500.000 kr.

Herudover bør der sættes ca. 75.000 af pr. institution til organisationsunderstøttelse i forandringsprocessen, altså i alt 525.000 for syv institutioner.

Bilag 3 - Intensive læringsforløb

Beskrivelse af initiativ

Intensive læringsforløb, som fx Løkkefondens DrengAkademiet og de københavnske turboforløb, har vist, at det med en meget fokuseret indsats er muligt at rykke fagligt svage elever markant på kort tid.

Der findes ligeledes forskning, der viser, at elever fra stærke hjem er fagligt dygtigere efter en sommerferie, hvorimod det for eleverne med en svag hjemmebaggrund er det modsatte, der gør sig gældende.

Derfor anbefaler forvaltningen, at der som et forsøg i København udvikles et setup, hvor der i sommerferien igangsættes et intensivt læringsforløb målrettet primært tosprogede drenge med et fagligt lavt niveau. Dette forventes at kunne løfte det faglige niveau og dermed medvirke til, at drengene ikke sækker længere bagud. Projektet vil trække på erfaringer fra Løkkefondens projekt og vil fokusere på både elevernes læring, trivsel, personlige udvikling og motivation og dermed have flere faggrupper (ud over lærere; psykologer, fysiske trænere etc.). Efterfølgende følges op på indsatserne med tilknytning af mentorer. Der kan ligeledes trækkes på et projekt mellem KGU og 10. klasse Puls målrettet tosprogede drenge, der ifølge Ungdommens Uddannelsesvejledning vurderes ikke at kunne profitere af almene 10. klasse. Dette projekt har primært fokus på fysisk udfoldelse og teamsamarbejde, der skal styrke elevernes sociale og personlige kompetencer og dermed gøre dem læringsparate.

Ud over de koncentrerede sommerferieforsøg bør forsøg med turboforløb fortsætte. Evaluering viser, at turboforløb styrker såvel læsekompetencer som elevernes motivation. Turboforløbene bliver fremover tænkt ind i folkeskolereformens længere skoledag. Det anbefales, at lave ekstra turboforløb ud over de allerede igangsatte, der specifikt målrettes de tosprogede elever og særligt de tosprogede drenge. Omfangsmæssigt foreslås en udvidelse fra de nuværende 14 forløb til 24 forløb.

Der vil forventeligt være et konkret, læringsmæssigt udbytte for de elever, der deltager i disse intensive forløb. Derudover vil forløbene påvirke elevernes motivation og vaner i en grad, så de vil få mere ud af deres skolegang, når de er tilbage i deres almene folkeskole.

Opmærksomhedspunkter

Der er behov for at rekruttere kompetente og dedikerede medarbejdere, der samtidig ønsker at bruge en del af sommerferieperioden til gennemførelse af et intensivt forløb, hvilket kan være vanskeligt. Det kan derfor overvejes at indgå samarbejde med eksterne parter, fx DrengAkademiet.

19-05-2014

Sagsnr.
2014-0098764

Dokumentnr.
2014-0098764-3

Sagsbehandler
Thomas Etlar Frederiksen

Pædagogisk Faglighed

Gyldenløvesgade 15
1502 København V

Telefon
2494 4909

E-mail
thomet@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009288301

www.kk.dk

Der bør også være opmærksomhed på, hvordan det sikres, at tilbuddet rammer sin målgruppe, og om dette bedst sikres gennem tilbud til eleverne i målgruppen eller gennem udpegning fra skolens side. Der bør ligeledes følges op på, om projektet skal målrettes enkelte klassetrin (fx drenge i 8. klasse, som DrengAkademiet) eller om der bør forsøges med flere forskellige, tilpassede forløb fx overfor drenge på mellemtrinnet.

Videre proces

- Efterår 2014 – kontakt til Løkkefonden og Aarhus Universitet for erfaringsdeling.
- Efterår 2014 og forår 2015 – påbegyndelse af planlægning af forløb (evt. i samarbejde med Løkkefonden).
- Sommerferie 2015 – gennemførelse af første intensive forløb for udfordrede drenge.

Økonomi

Intensiv forløb i sommerferien for 50 - 100 børn 2.000.000 kr.

Opfølgende mentorordning (2 timer pr. måned pr. barn) 600.000 kr.

Ekstra turboforløb ca.100.000 kr. pr. skole med deltagelse af 15 - 20 elever. I alt ca. 1 mio. kr. ved 10 ekstra forløb.

4. UDVIDET RÅDGIVNING AF FORÆLDRE I UNDERSTØTTELSE AF DERES BØRNS LÆRING

Bilag 4 - Udvidet rådgivning af forældre i understøttelse af deres børns læring

Beskrivelse af initiativ

Både på dagtilbud- og skoleområdet er der et fagligt pejlemærke der understreger betydningen af forældreinddragelse. De to pejlemærker tager udgangspunkt i forskning og erfaringer, der viser, at forældres deltagelse og inddragelse i deres børns institutionsliv og skolegang har stor betydning for børnenes trivsel og udvikling. Forældrene skal i samarbejde med institution og skole understøtte de læringsprocesser barnet/den unge gennemgår. Når der arbejdes med de samme læringsmål i institution/skole intensiveres indsatsen, hvilket vil komme til udtryk i form af øget trivsel og læring.

Udgangspunktet er samtidig, at alle forældre uanset etnisk og social baggrund vurderes at kunne bidrage positivt til deres børn og unges trivsel og udvikling.

Forskning viser, at ikke alle forældre er i besiddelse af den nødvendige viden om, hvordan de bedst muligt understøtter deres børns læring, trivsel og udvikling. Dertil kommer, at ikke alle forældre har den nødvendige viden om kommunens tilbud hvad angår pasningstilbud og skolevalg.

Forvaltningen foreslår, at der etableres en udvidet rådgiverfunktion på småbørnsområdet (a la rådgiverkorpset under KBH-model 2.0), der efter behov rådgiver forældre om valg af pasningstilbud, sprogstimuleringstilbud og sprogstimulering i hjemmet. Rådgiverne skal understøtte Sundhedsplejen, men skal også være opsøgende i forhold til specifikke forældregrupper, som vi i dag ved ofte fravælger dagtilbud. Forældrene skal opsøges i deres lokalområde: sundhedshuse, mødregrupper og foreninger.

Derudover anbefaler forvaltningen, at der inddrages gode erfaringer til forældresamarbejdet fra Familiekurser til skoleelever, Tidlig Indsats i Vuggestuer (TIV) og Familiepladser.

Det er afgørende, at forældrene får tydeliggjort hvilke forventninger, der er til dem i forhold til deres børns skolegang, og hvordan de bedst muligt kan understøtte børnenes læring. Alle lærere skal kunne indgå i en ligeværdig dialog med forældrene om deres børns læring. En forudsætning herfor, er at personalet besidder de rette kompetencer og at relevante dialogværktøjer stilles til rådighed. Det kommende arbejde på skolerne med individuelle læringsmål som en del af folkeskolereformen vil understøtte dette, men der vil også være behov for praksisnær kompetenceudvikling af lærere og pædagoger.

19-05-2014

Sagsnr.
2014-0098764

Dokumentnr.
2014-0098764-4

Sagsbehandler
Thomas Etlar Frederiksen

Pædagogisk Faglighed

Gyldenløvesgade 15
1502 København V

Telefon
2494 4909

E-mail
thomet@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009288301

www.kk.dk

Der er ligeledes brug for en intensiv rådgivning af nyankomne familier med børn, som ofte slet ikke kender det danske samfund. Forvaltningen vil i Samarbejde med International House (Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen) udarbejde et informationsmateriale/velkomstpakke, der indeholder alle de oplysninger familien har brug for, for at kunne træffe de rigtige valg i forhold til deres børn.

Opmærksomhedspunkter

Det er vigtigt, at den målrettede rådgivning der gives til forældre om pasningstilbud, og sprogstimulering er baseret på høj faglig viden og kendskab til kommunen. Denne rådgivning skal derfor gives af medarbejdere med en særlig viden indenfor området.

Der er behov for at afdække, hvorvidt de nuværende supportfunktioner besidder de rette kompetencer og hvordan andre relevante ressourcepersoner kan inddrages når forældresamarbejdet på institutioner og skoler skal videreudvikles. Dette arbejde vil snarest blive påbegyndt i tæt dialog med sektoren.

Videre proces

Rådgivning på småbørnsområdet forventes at kunne etableres primo 2015, da der ikke påtænkes at nyansætte personale men i stedet frikøbe allerede ansatte pædagoger med viden indenfor området.

Workshops for lærere kan først afvikles i skoleåret 2015/16, da implementeringen af FSR og kompetenceudvikling i den forbindelse har høj prioritet i 2014/15.

Forvaltningen vil kigge på hvilke erfaringer fra henholdsvis Familiepladser, Familiekurser og TIV, der med fordel kan udbredes på småbørnsområdet. På baggrund heraf vil forvaltningen fremlægge en sag for udvalget ultimo 2014.

Samarbejdet med International House kan påbegyndes umiddelbart efter sagen er godkendt af BUU.

Økonomi

1.000 kr. – 2014 p/l	Bemærkninger	2014	2015	2016	2017
Udvidet rådgivning på småbørnsområdet		20.000	300.000	300.000	300.000
Kompetenceudvikling lærere			50.000	50.000	
Udgifter kr. i alt		20.000	350.000	350.000	300.000

Bilag 5 - Ændret ressourceudmelding - pengene følger behovet

Beskrivelse af initiativ

I dette bilag er to forslag:

1. Ændring af økonomimodel for skoler
2. Omfordeling mellem skole og dagtilbud.

De to forslag kan behandles uafhængigt af hinanden.

1. Ændring af økonomimodel for skoler

Den nuværende økonomimodel for folkeskolerne, er bl.a. baseret på en angivelse af tosprogethed og social udsathed..

Samlet udgør skolernes ressource til det særlige arbejde med denne elevgruppe knap 100 mio. kr. årligt (såkaldte to-sprogs kriterier). Samtidig udmeldes knap 100 mio. kr. årligt til skolerne på baggrund af elevgruppens socioøkonomiske baggrund (såkaldte sociale kriterier). De samlede ressourcer til to-sprogs- og sociale kriterier udgør ca. 10 pct. af skolernes samlede undervisningsressourcer.

Der er i nogen grad et sammenfald i målgruppen, således at nogle af eleverne udløser ekstra ressourcer både ud fra to-sprogs og sociale kriterier.

Den nuværende økonomimodel har nogle klare udfordringer:

- Definitionen på "tosprogethed", knytter sig til ministeriets rækkefølge-definition, men i praksis sker registreringen af skolerne/familien selv ud fra meget forskellige opfattelser af tosprogethed (rækkefølge-definition på tosprogethed betyder, at det er rækkefølgen i barnets sprogtilegnelse som afgør tosprogethed og ikke et spørgsmål om, hvilket sprog barnet taler bedst. Definitionen er indskrevet i lovgivningen).
- I børnehaveklassen er alle typer af tosprogethed (også vestlig) i sig selv ressourceudløsende, mens det kun er ikke-vestlig tosprogethed som udløser ressourcer 1 - 9. klasse.
- Ressourcen til den tosprogede elev udløses uden nogen form for vurdering af barnets behov.
- At tosprogethed i sig selv er ressourceudløsende er ikke i overensstemmelse med intentionen om at stille høje forventninger til alle elevgrupper.
- Den økonomiske selvforvaltning medfører, at der ikke er sikkerhed for, at ressourcen som udløses via tosprogs-kriterier, faktisk anvendes i forhold til den konkrete elevgruppe.

Som følge af Folkeskolereformen forventer forvaltningen senest i foråret 2015 at fremlægge forslag til ændringer af

19-05-2014

Sagsnr.
2014-0098764

Dokumentnr.
2014-0098764-5

Sagsbehandler
Thomas Etlar Frederiksen

Pædagogisk Faglighed

Gyldenløvesgade 15
1502 København V

Telefon
2494 4909

E-mail
thomet@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009288301

www.kk.dk

bevillingstildelingsmodellerne for almene og specialskoler til ikrafttræden august 2016. I den forbindelse bør der også gennemføres ændringer til tildelingerne på baggrund af sprogudfordringer. Forvaltningen foreslår, at der i dette arbejde tages udgangspunkt i nedenstående principper:

1. Tildelingen skal fokusere på elever med sproglige udfordringer og ikke antallet/andelen af tosprogede elever
2. Tildelingen skal være gennemskuelig og ensartet
3. Tildelingen skal bygge på en positiv incitamentsstruktur
4. Tildelingen skal i et vist omfang være tidsbegrænset ift. den enkelte elev
5. Tildelingen skal spille sammen med de øvrige integrationstiltag.

Hovedårsagen til, at der foreslås en samlet løsning er, at Folkeskolereformens øgede timetal såvel som andre budgettildelinger i modellen såsom sociale kriterier enten direkte eller indirekte også påvirker behovet for to-sprogsmidler, hvorfor dette bør helhedstænkes.

2. Omlægning af ressourcer fra skoler til dagtilbud:

Der er forskningsmæssigt belæg for, at en tidlig indsats af høj faglig kvalitet, er afgørende for chancen for de mest udfordrede børn. Samtidig vil en intensiveret tidlig indsats, mindske behovet for kompenserende indsatser i skoleforløbet.

På denne baggrund foreslås det, at der i alt flyttes 10 mio.kr. fra skoleområdet til daginstitutionsområdet, med henblik på:

- Sikring af den fornødne tid til, at institutionerne tilrettelægger en sprogintervention, der både tager hensyn til det enkelte barns behov og børnegruppen som helhed. Midlerne kan eksempelvis understøtte, at der bliver udarbejdet skriftlige handleplaner på alle børn med sproglige udfordringer.
- Styrkelse af pædagogernes arbejde forældresamarbejdet. Ifølge Dagtilbudsloven skal forældrene inddrages i forbindelse med at der gennemføres en sprogvurdering. Det er vigtigt at resultatet formidles til forældrene, og at de er med til at udarbejde en handlingsplan. Derudover er pædagogerne forpligtiget til at vejlede forældrene i, hvordan de understøtte deres barns sproglige udvikling i hjemmet. Forvaltningen ønsker, at der afsættes den fornødne tid til dette arbejde.
- Efteruddannelse af institutionsledere med fokus på mangfoldighedsledelse og tilrettelæggelse af sprogarbejde. Da sprog er en dimension i enhver relation, leg og aktivitet, er det afgørende, at der i institutionen er en organisatorisk ramme, der gør det muligt at arbejde med børnenes sproglige udfordringer. Det er en ledelsesmæssig forpligtigelse at rammesætte dette

arbejde, men det kræver en særlig faglig viden, hvis sprogarbejdet skal hænge sammen med institutionens øvrige pædagogiske initiativer.

Afhængigt af resultaterne af overflytningen af midler fra skole til dagtilbud, kan det være relevant på et senere tidspunkt at vurdere, om der eventuelt skal flyttes flere penge.

Bilag 6 - Fordelingstiltag (dagtilbud og skole)

Beskrivelse af initiativ

Børne- og Ungdomsudvalget har tidligere besluttet, at det er en målsætning, at skabe den bedst mulige fordeling af byens børn i daginstitutioner og skoler inden for de givne rammer. Det går da også den rigtige vej med fordelingen. Samtidig peger forskning på, at børnesammensætningen i dagtilbud og skoler har betydning for børnenes trivsel, udvikling og læring. På skoleområdet taler man om den såkaldte ”kammeratskabseffekt” der indebærer, at fagligt ”svage” elever profiterer af, at være sammen med fagligt ”stærke” elever.

For at styrke mangfoldigheden i dagtilbud og på skolerne yderligere er der behov for at udvikle følgende tilbud: 15 timers-sprogstimuleringsstilbud og Københavnermodel 2.0.

Forvaltningen vil desuden ultimo 2014 fremlægge forslag til en ny budgetmodel for modtagelsesklasserne i København. Budgetmodellen vil skulle understøtte en bedre integration af de nytilkomne tosprogede elever i det almene skoletilbud.

15 timers sprogstimuleringsstilbud

Ifølge Dagtilbudsloven skal kommunerne give et tilbud om sprogstimulering på 15 timer om ugen til tosprogede børn, der ikke er i dagtilbud, og som på baggrund af en sprogvurdering vurderes at have behov for sprogunderstøttende aktiviteter.

Der er i København 14 sproggrupper fordelt rundt om i byen. Der går typisk 15 til 20 børn i hver sproggruppe. Der går p.t. i alt ca. 250 børn i sproggruppe. Sproggrupperne er placeret på fritidshjem, og sprogstimuleringen foregår om formiddagen, hvor fritidshjemmenes ”normale” brugere er i skole.

Placeringen af sproggrupperne på fritidshjem er fornuftig ud fra en kapacitetsmæssig betragtning, da sproggrupperne ikke optager ekstra plads. Ud fra en pædagogisk- og integrationsmæssig betragtning forholder det sig imidlertid anderledes. I den nuværende model modtager børnene sprogstimulering, afsondret fra børn der har dansk som deres modersmål. Det kan være u hensigtsmæssigt, da børn i høj grad bruger sprog i samværet med hinanden. Set i et integrationsperspektiv ville det være hensigtsmæssigt at placere sproggrupperne i en børnehave, så børnene også får mulighed for at indgå i legefællesskaber med børn med dansk som modersmål.

Forvaltningen foreslår på denne baggrund, at kommunens 15 timers sprogtilbud flyttes ud i de almindelige dagtilbud. Det vil ske i løbet af

19-05-2014

Sagsnr.
2014-0098764

Dokumentnr.
2014-0098764-6

Sagsbehandler
Thomas Etlar Frederiksen

Pædagogisk Faglighed

Gyldenløvesgade 15
1502 København V

Telefon
2494 4909

E-mail
thomet@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009288301

www.kk.dk

en fireårig periode, således at de umiddelbare kapacitetsmæssige udfordringer minimeres.

Københavnmodel 2.0

Et af de centrale tiltag i Integrationspakken fra juni 2011 er Københavnmodel 2.0, som indebærer rådgivning og fordeling af sprogligt udfordrede på grundlag af resultatet af en sprogvurdering. Alle sprogligt udfordrede skolestartere får tilbudt en plads på en modtagerskole – en skole med færre sprogligt udfordrede børn, end på den distriktsskole de ellers hører til. Fordelingen af skolestartere bevægede sig således fra med den tidligere Københavnmodel 1.0, at fokusere på etnicitet til med Københavnmodel 2.0 at tage udgangspunkt i, at alle børn uanset etnicitet med et sprogligt behov får et relevant skoletilbud. Antallet af skolestartere som modtager en københavnmodelplads, er nu langt større end tidligere, og flere skoler er modtagerskoler. Indsatsen er således bydækkende.

Sideløbende med forældrerådgivning iværksætter

Københavnmodellen en række initiativer på afgiverskolerne, der har fokus på at fremme disse skolers optag og fastholdelse af ressourcestærke elever (fx tilbud om super-fag for motiverede elever, attraktive studieture, børnehavepraktikker, særlig kompetenceudvikling mv.). Initiativerne har tydelige positive effekter, men kan samtidig virke kontraproduktive i forhold til at opfordre nogle familier til et andet skolevalg.

En del (ca. 45 børn), af Københavnmodel eleverne kommer fra de 2 heldagsskoler Tingbjerg Skole (39 børn) og Nørre Fælled skole (6 børn). Særlig Tingbjerg Skole har haft svært ved at tiltrække elever, og det bør overvejes om skolens fortsat skal indgå i Københavnmodellen, eller om den skal fordelingsmæssigt ”fredes” på samme måde som heldagsskolerne i Århus ikke indgår i deres fordelingsindsats. Samme overvejelser kunne rejses i forhold til Nørre Fælled Skole, men her har skolens nye profil og en række fokuserede initiativer, tilsyneladende en særdeles positiv effekt på elevoptaget, som fint kan afbalanceres med en Københavnmodel.

Forvaltningen foreslår, at sprogligt udfordrede skolestartere fra de 2 heldagsskoler, fortsat får tilbud om en københavnmodelplads på en skole med færre sprogligt udfordrede elever.

Der er stadigvæk mulige københavnmodelpladser som ikke udnyttes. Ved skolestart 2014 vil det dreje sig om ca. 60 pladser. Dette skyldes flere ting, bl.a. at offentlig transport til enkelte skoler tager lang tid, dels traditionen i lokalmiljøet

Det kunne overvejes om genindførelse af buskørsel til de københavnmodelskoler som har uhensigtsmæssig geografisk

placering, kunne motivere flere forældre til at tage imod en københavnermodelplads. De tidligere erfaringer med separat buskørsel/taxakørsel af københavnermodelever var imidlertid forbundet med mange ulemper. Dels blev Københavnermodellens børn meget ”synlige”, og dels blev dialogen mellem personale for forældre dekoblet, når aflevering og afhentning ikke skete i forhold til skole og institution men i stedet for til en chauffør.

Forvaltningen foreslår, at den nuværende transportmodel for Københavnermodelbørn fastholdes.

BUU har d. 9. oktober 2013 vedtaget en samlet evalueringsplan for Københavnermodellen.

Evalueringen falder fremadrettet i flere etaper :

1. Københavnermodelevernes relationer (juni 2014).
2. Forældrenes engagement på skolerne (juni 2014).
3. Antallet af børn som tager imod en københavnermodelplads (november 2014).
4. Antallet af Københavnermodelbørn som bruger fritidstilbud (november 2014).
5. Faglig kammeratskabseffekt (august 2015).

Det samlede evalueringsdesign er beskrevet frem til 2019.

Forvaltningen anbefaler, at justeringer i Københavnermodellen afventer næste del af evalueringen, der foreligger i august 2015.

Opmærksomhedspunkter

Flytningen af 15 timers sprogstimuleringsstilbud fra fritidsinstitutioner til almindelige dagtilbud, øger det kapacitetsmæssige pres på institutionerne. For at minimere denne udfordring, vil beslutning om placering af disse grupper, ske i tæt dialog med Kapacitetsstyring, Områder og institutioner. Og udrulningen vil som tidligere nævnt ske over en fireårig periode.

Økonomi

Der er ikke umiddelbart økonomi bundet op på de foreslåede initiativer. Dog kan der i tilfælde af, at der ikke kan findes ledige lokaler i dagtilbud, være behov for en kapacitetsudvidelse. Dette forsøges imidlertid undgået ved de tætte drøftelser med Kapacitetsstyring, Områderne og relevante institutioner.

19-05-2014

Bilag 7 - Økonomioversigt

Sagsnr.
2014-0098764

Der er udgifter forbundet til nedenstående hovedindsatser:

Dokumentnr.
2014-0098764-8

1. Krav til skoler og institutioner om brug af metoder og redskaber til at styrke vidensbaserede indsatser og vidensdeling
2. Det bedst kvalificerede personale til de mest udfordrede institutioner
3. Intensive læringsforløb
4. Udvidet rådgivning af forældre i understøttelse af deres børns læring
5. Ændret ressourceudmelding – pengene følger behovet

Sagsbehandler
Thomas Etlar Frederiksen

Økonomi

1.000 kr. – 2014 p/l	Bemærkninger	2015	2016	2017
1.				
Vidensdeling af best practise	Eventuel budgettildeling vurderes efter udarbejdelse af model	-	-	-
Vidensoverdragelse	Systemimplemteringer*	50	-	-
	Drift *	100	100	100
	Support	50	50	50
	Systemintegration	500	-	-
	Tværgående analyser	250	250	-
Kompetenceudvikling	350	250	-	
Udgifter kr. i alt		1.300	650	150
2.				
Ekstra lønudgifter		2.500	2.500	2.500
Institutionsunderstøttelse		525	525	525
Udgifter kr. i alt		3.025	3.025	3.025
3.				
Intensiv forløb		2.000		
Mentorer		600		
Turboforløb		1.000	1.000	1.000
Udgifter kr. i alt		3.600	1.000	1.000
4.				
Udvidet rådgivning på småbørnsområdet		300	300	300
Kompetenceudvikling lærere		50	50	
Udgifter kr. i alt		350	350	300

Samlet udgift		8.275	5.025	4.475
----------------------	--	--------------	--------------	--------------

Udover disse forslag er der i bilag 5 forslag om en omfordeling på 10 mio. kr. fra skole- til dagtilbudsområdet.

19-05-2014

Sagsnr.
2014-0098764

Dokumentnr.
2014-0098764-7

Sagsbehandler
Thomas Etlar Frederiksen

Bilag 8 - Enighedspapir om sprogindsatsen i dagtilbud

"Selv om børns evne til at tilegne sig sprog er bemærkelsesværdig, så er den ikke magisk" (Hoff 2012)

Tilbage i 2011 udarbejdede Børne- og Ungdomsforvaltningen et enighedspapir i samarbejde med de faglige organisationer LFS og BUPL. Enighedspapiret beskrev de pædagogiske principper for sprogindsatsen i de københavnske daginstitutioner. Papiret blev udarbejdet i forbindelse med, at det daværende Børne- og Ungdomsudvalg skulle tage stilling til en række integrationsinitiativer (Integrationspakken BUU 08.06.11).

Der er fortsat mange børn, der starter i skole uden tilstrækkelige sproglige kompetencer. Et begrænset sprog øger risikoen for at børnene ekskluderes fra sociale og faglige fællesskaber, hvilket kan influere negativt på børnenes trivsel, selvværd og muligheder for læring. Et begrænset sprog er også et demokratisk problem og udfordring. Det er derfor det pædagogiske personales opgave at være med til at sikre forsat udvikling af en demokratiske og dialogisk kultur i børn og unges hverdagsliv.

LFS, BUPL og Børne- og Ungdomsforvaltningen blev i forbindelse med Chancelighedspakken enige om at udarbejde et nyt enighedspapir. Enighedspapiret skal sikre et fælles sprog og retning for sprogindsatsen samt en videreudvikling af feltet, som tager højde for de aktuelle udfordringer i København.

Sprog – et værktøj

Når der her i notatet anvendes ordet *sprog*, er der tale om en bred definition som dækker over det talte sprog, sprogforståelse, skriftsprog, flersprogethed, kropssprog, billedsprog, musiske udtryk med mere.

Evnen til at lære sprog er en del af et medfødt beredskab, og børn har i udgangspunkt lyst til at lære. Læringen finder sted hele tiden. Det sker både i spontane oplevelser og leg, og ved at pædagogen giver mulighed for at opleve, eksperimentere og fordybelse. Derfor er det en forudsætning for den optimale læringsituation, at den bygger på barnets kompetencer og potentialer.

Sproget er et vigtigt værktøj, når det gælder læring. Sproget gør det muligt for børnene at tilegne sig viden om deres egen verden og omverdenen, og sproget støtter børnene til at forstå, hvorfor verden ser

Pædagogisk Faglighed

Gyldenløvesgade 15
1502 København V

Telefon
2494 4909

E-mail
thomet@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009288301

www.kk.dk

ud, som den gør. Derudover er sproget vigtigt for at indgå i sociale relationer, knytte venskaber samt udtrykke behov og følelser.

Den gennemgående tankegang er at børn erobrer sprog ved at imitere, eksperimentere med og bruge deres sprog. Det er lige del lyst og nødvendighed der får børn til at bruge sproget og dermed erobre et større og større sprogligt repertoire.

Sprog – en dimension

Sprog er en dimension, som indgår i en hver relation, leg eller aktivitet – også de nonverbale. Børn bruger som tidligere nævnt, sproget som støtte i deres kognitive refleksion (tanker) om sig selv og omverdenen, og det er vigtigt at alle der arbejder med børn, er bevidste om at sproget ikke kan dekobles. Sproget er en dimension, som man i den pædagogiske praksis kan ”skrue op eller ned for” afhængig af konteksten, fokus og barnets behov.

Når det gælder sprogligt udfordrede børn, er det særligt vigtigt at medtænke den sproglige dimension og dets betydning i alle de aktiviteter barnet skal indgå i – også i de rent rutinemæssige og praksisorienterede aktiviteter, der finder sted i hverdagen i institutionen. At stimulere børns alsidige sproglige og kommunikative udvikling er derfor et centralt fokuspunkt i opdragelse og dannelse.

Sprogindsatsen fremover

Formål

Det overordnede formål med sprogindsatsen er, at alle børn tilegner sig de nødvendige sproglige færdigheder og forudsætninger for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse uanset etnisk eller social baggrund. Derved styrkes chanceligheden og muligheden for at modvirke eventuel chanceulighed på baggrund af køn, kultur og social baggrund. Det starter i vuggestuen.

Dette skal ske gennem en tidlig identificering af børn med sproglige udfordringer samt en systematisk og målrettet pædagogisk indsats med afsæt i det enkelte barns behov.

Grundlæggende principper

Det er afgørende, at sprogindsatsen tager afsæt i et resourcesyn i mødet med børn og forældre. Alle børn har potentiale til at udvikle sig og lære, og alle forældre kan bidrage aktivt til deres børns trivsel og udvikling.

Dagtilbuddet skal afdække børnegruppens behov ved at kigge på det enkelte barn og på dynamikken i gruppen. Det er institutionens ansvar at skabe en hverdag og et læringsmiljø, der gør det muligt for alle børn at indgå og blive inkluderet i et læringsrum og det sociale fællesskab.

Sidst men ikke mindst er det afgørende, at der i tilrettelæggelsen af sprogarbejdet i institutionen tages udgangspunkt i barnets individuelle behov, og at der arbejdes med barnets samlede sproglige repertoire – herunder modersmål, skriftsprog mv. Før dette er muligt, er det nødvendigt at sammenholde resultater fra en sprogvurdering med observationer og iagttagelser fra hverdagen, forældrenes udsagn og en pædagogisk vurdering af barnets generelle trivsel og udvikling.

Lederens rolle

Det er ledelsens ansvar, at sikre at alle børn med sproglige udfordringer identificeres og at der skabes et pædagogisk læringsrum, hvor børnenes understøttes i deres sproglige udvikling. Derudover er det lederes ansvar at sikre institutionens organisatoriske læring, sådan at der bliver arbejdet med anerkendte pædagogiske metoder, herunder at skabe rammerne for en systematisk og målrettet indsats.

Pædagogens rolle

Pædagogens primære opgave i forbindelse med sprogindsatsen, er at være den gode sproglige rollemodel, som formår at skabe et rum, hvor en relation til børnene kan opstå og hvor samtalen kan folde sig ud. Det er derfor vigtigt at alle pædagoger har en viden om børns sproglige udvikling, børns sprogtilenelse (herunder dansk som andetsprog) samt viden om hvordan man gennem samtale og pædagogiske aktiviteter kan understøtte børns sproglige udvikling. Det pædagogiske personale skal være formidlere, inspiratorer og igangsættere i børnenes hverdagsliv.

Forældreinddragelse

Forældrene er en vigtig samarbejdspartner, der udover at ligge inde med viden om barnets tidlige sprogudvikling, også er en vigtig informant i forhold til, hvordan barnet klarer sig sprogligt derhjemme og på modersmålet. Forældrene skal inddrages i institutionens overvejelser eller bekymringer om deres barns sproglige udvikling og der udarbejdes i samarbejde med forældrene en handlingsplan.

Ifølge Dagtilbudsloven er institutionerne forpligtiget til at rådgive forældrene i, hvordan de i hjemmet understøtter deres barns sproglige udvikling.

Metodevalg

National og international forskning peger på en række metoder, hvor det kan dokumenteres, at det har en positiv effekt for børns sproglige udvikling og deres forudsætninger for på et senere tidspunkt at lære og læse og skrive. Institutionerne forpligtiges til at vælge og arbejde systematisk med metoder, hvor der er evidens for at metoden har en positiv effekt. Som eksempel kan nævnes sprogunderstøttende strategier, tematisk sprogarbejde, dialogisk læsning, læringshistorier, inddragelse af modersmål og skriftsprogserfaringer (literacy).

Derudover skal pædagoger og institutioner med særlig viden og erfaring indenfor området forpligtiges til at dele denne viden på tværs af institutioner. Dette kunne eksempelvis ske i forbindelse med klynge- og netværksmøder i området.

Bilag 9

08-04-2014

Sagsnr.
2014-0076871

Integrationsindsatsen i Børne- og Ungdomsforvaltningen

Dokumentnr.
2014-0076871-1

Indledning

På Børne- og Ungdomsudvalgets møde d. 4. april d.å. blev afholdt en temadrøftelse om sprog og integration på baggrund af et oplæg fra forvaltningen. Udvalget besluttede i forlængelse af temadrøftelsen, at forvaltningen inden sommerferien fremlægger en indstilling om, hvorledes resultaterne for de tosprogede elever kan forbedres. Det blev samtidigt besluttet, at BUU skal have mulighed for at kommentere de elementer, som forvaltningen vil lade indgå i den endelige indstilling.

Sagsbehandler
Annette Breinholt

Dette notat indeholder først en beskrivelse af de grundlæggende principper for de nuværende og kommende integrationstiltag. Dernæst forslag til, hvordan der kan en bedre fordeling af børnene i de københavnske dagtilbud og skoler. Her indgår udvikling af 15 timers sprogstimuleringsstilbuddet, Københavnermodel 2.0, modtagelsesklasser samt ændringer for skoledistrikter og skolesammenlægninger. I forlængelse heraf er bud på, hvordan fagligheden i kommunens dagtilbud og skoler kan løftes. I sammenhæng hermed er der fokus på styrket forældresamarbejde, særligt udfordrede læringsmiljøer og specialområdet. Afslutningsvis er der forslag til kompetenceudvikling og ændrede budgetmodeller.

Notatet er lavet i dialog med relevante parter på dagtilbuds- og skoleområdet i København, herunder skoleledere, klyngeledere, pædagogisk ledere, medarbejdere og repræsentanter fra fagforeninger og forældreorganisationer. Dialogen er blandt andet foregået i følgegruppen for Sprog- og integrationspakken og ved et stort inspirationsmøde om sprog- og integration. Sidstnævnte havde deltagelse fra skoler, dagtilbud, sundhedsplejen, Områderne m.v. Der deltog godt 60 personer i mødet.

Grundlæggende principper for nuværende og kommende integrationstiltag

De nuværende sprog- og integrationstiltag overfor børn og unge i København bygger dels på målsætninger besluttet i BUU og dels på målsætninger i kommunens tværgående integrationspolitik. Børne- og Ungdomsudvalget opstillede på sit møde d. 23. marts 2011 følgende to overordnede målsætninger:

Pædagogisk Faglighed

Gyldenløvesgade 15
1502 København V

Mobil
2630 4354

E-mail
annebr@buf.kk.dk

www.kk.dk

- At alle byens børn uanset etnisk og social baggrund opnår forudsætninger for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse og få adgang til arbejdsmarkedet.
- At der skabes den bedst mulige fordeling af byens børn i daginstitutioner og skoler inden for de givne rammer med henblik på at fremme relationer mellem børn og deres forældre på tværs af etniske og sociale baggrunde for at styrke den sociale integration og skabe en tryk by præget af kendskab, forståelse og tolerance blandt byens borgere.

Borgerrepræsentationen har i slutningen af 2010 vedtaget en overordnet integrationspolitik med følgende generelle mål:

- Flere unge styrket ud af folkeskolen
- Flere i arbejde
- Mere blandet leder- og medarbejderskare i kommunen
- Flere skal have gavn af kommunens tilbud
- Et mere trygt København for alle grupper
- Flere skal opleve at høre til i København
- Færre skal føle sig ekskluderet p.g.a. fattigdom
- Færre skal opleve diskrimination.

Målsætningerne vedtaget i BUU og BR vurderes fortsat at være relevante og brugbare. Målene udløber imidlertid i 2014, og udvalget skal tage stilling til hvilke visioner og målsætninger der skal være fremover. Derfor anbefaler forvaltningen, at nedenstående principper/værdier fremover bliver en integreret del af forvaltningens indsatser på integrationsområdet:

- *Tidlig indsats.* Fordi desto før indsatsen sættes i værk desto større er mulighederne for succes og desto mindre er ressourcebehovet.
- *Målrettet indsats.* Fordi børns og unges udfordringer er forskellige, skal tiltagene også være det. Ressourcerne skal målrettes, hvor de gør størst gavn.
- *Forskningsbaseret indsats.* Fordi tiltag rettet mod børn og unge skal virke og bygge på viden og ikke kun på fornemmelser.
- *Ressourcesyn og høje forventninger.* Fordi alle børn og unge har potentiale til at udvikle og dygtiggøre sig, både personligt, socialt og fagligt.
- *Tæt samarbejde med forældrene.* Fordi alle forældre er interesserede i, at det går deres børn godt, og fordi forældre har afgørende betydning for deres børns ve og vel.
- *Opfølgning.* Det er fint med stor fokus på tosprogede elever. Men det gør det ikke alene. Vi skal være sikre på, at vi er på rette vej og kommer i mål.

Bedre fordeling i dagtilbud og skoler

Som nævnt ovenfor har Børne- og Ungdomsudvalget tidligere besluttet, at det er en målsætning, at skabe den bedst mulige fordeling af byens børn i daginstitutioner og skoler inden for de givne rammer. Samtidig peger forskning på, at børnesammensætningen i dagtilbud og skoler har betydning for børnenes trivsel, udvikling og læring. På skoleområdet taler man om den såkaldte ”kammeratskabseffekt” der indebærer, at fagligt ”svage” elever profiterer af, at være sammen med fagligt ”stærke” elever.

Det er allerede besluttet i forbindelse med budget 2014 at etablere PLUS-pladser i dagtilbud. Målgruppen for PLUS-pladserne er børn i risiko for social udsathed. Her kan parametre være forældrenes socioøkonomi, tilknytning til arbejdsmarkedet og uddannelsesniveau. Med PLUS-pladsmodellen er intentionen at sikre en bred mangfoldighed af et- og tosprogede børn i dagtilbuddene. Samtidig skal tilbuddet medvirke til at øge chanceligheden for børn, der er i risiko for socialt udsathed.

Men for at styrke mangfoldigheden i dagtilbud på skoler yderligere er der behov for at udvikle følgende tilbud: 15 timers sprogstimuleringsstilbud, Københavnermodel og modtagelsesklasser.

15 timers sprogstimuleringsstilbud

Ifølge Dagtilbudsloven skal kommunerne give et tilbud om sprogstimulering på 15 timer om ugen til tosprogede børn, der ikke er i dagtilbud, og som på baggrund af en sprogvurdering vurderes at have behov for sprogunderstøttende aktiviteter.

Der er i København 14 sproggrupper fordelt rundt om i byen. Der går typisk 15 til 20 børn i hver sproggruppe. Der går p.t. i alt ca. 250 børn i sproggruppe. Sproggrupperne er placeret på fritidshjem, og sprogstimuleringen foregår om formiddagen, hvor fritidshjemmenes ”normale” brugere er i skole.

Placeringen af sproggrupperne på fritidshjem er fornuftig ud fra en kapacitetsmæssig betragtning, da sproggrupperne ikke optager ekstra plads. Ud fra en pædagogisk- og integrationsmæssig betragtning forholder det sig imidlertid anderledes. I den nuværende model modtager børnene sprogstimulering, afsondret fra børn der har dansk som deres modersmål. Det kan være uhensigtsmæssigt, da børn i høj grad bruger sprog i samværet med hinanden. Set i et integrationsperspektiv ville det være hensigtsmæssigt at placere sproggrupperne i en børnehave, så børnene også får mulighed for at indgå i legefællesskaber med børn med dansk som modersmål.

Københavnmodel 2.0

Et af de centrale tiltag i Integrationspakken fra juni 2011 er Københavnmodel 2.0, som indebærer rådgivning og fordeling af sprogligt udfordrede på grundlag af resultatet af en sprogvurdering. Alle sprogligt udfordrede skolestartere får tilbudt en plads på en modtagerskole – en skole med færre sprogligt udfordrede børn, end på den distriktsskole de ellers hører til. Fordelingen af skolestartere bevægede sig således fra med den tidligere Københavnmodel 1.0, at fokusere på etnicitet til med Københavnmodel 2.0 at tage udgangspunkt i, at alle børn uanset etnicitet med et sprogligt behov får et relevant skoletilbud. Antallet af skolestartere som modtager en københavnmodelplads, er nu langt større end tidligere, og flere skoler er modtagerskoler. Indsatsen er således bydækkende.

Sideløbende med forælderådgivning iværksætter

Københavnmodellen en række initiativer på afgangsskolerne, med henblik på at fremme disse skolers optag og fastholdelse af ressourcerstærke elever (fx tilbud om super-fag for motiverede elever, attraktive studieture, børnehavepraktikker, særlig kompetenceudvikling mv.). Initiativerne har tydelige positive effekter, men kan samtidig virke kontraproduktive i forhold til at opfordre nogle familier til et andet skolevalg.

En del (ca. 45 børn), af Københavnmodel eleverne kommer fra de 2 heldagsskoler Tingbjerg Skole (39 børn) og Nørre Fælled skole (6 børn). Særlig Tingbjerg Skole har haft svært ved at tiltrække etsprogede elever, og det bør overvejes om skolens fortsat skal indgå i Københavnmodellen, eller om den skal fordelingsmæssigt ”fredes” på samme måde som heldagsskolerne i Århus ikke indgår i deres fordelingsindsats. Samme overvejelser kunne rejses i forhold til Nørre Fælled Skole, men her har skolens nye profil og en række fokuserede initiativer, tilsyneladende en særdeles positiv effekt på elevoptaget, som fint kan afbalanceres med en Københavnmodel.

Der er stadigvæk mulige københavnmodelpladser som ikke udnyttes. Ved skolestart 2014 vil det dreje sig om ca. 60 pladser. Dette skyldes flere ting, bl.a. at offentlig transport til enkelte skoler tager lang tid, dels traditionen i lokalmiljøet.

Modtagelsesklasser

Pladser i modtagelsesklasser gives til nytilkomne tosprogede elever, hvis dansksproglige niveau ikke muliggør optag i almindelig folkeskoleklasse.

I praksis fratages eleven det frie skolevalg af distriktsskolelederen via folkeskolelovens § 5 stk. 7, med henblik på at eleven via et ophold i M-klasse, kan udsluses til almindelig skolegang på en folkeskole. Opholdet i M-klasse må maksimalt vare 2 år.

Det er besluttet, at M-klassemodellen, overordnet skal indgå i fordelingsbestræbelserne i København, ved at M-klasser placeres på skoler hvor der i forvejen ikke er en overvægt af tosprogede elever. Denne intention har af kapacitetsmæssige hensyn ikke helt kunne efterleves.

Man kan pege på følgende udfordringer i den nuværende model: Den løbende udslusning mellem M-klasse og elevens kommende folkeskoleklasse, sker ikke på et optimalt pædagogisk grundlag, i de tilfælde hvor M-klassen ikke er placeret på den skole, hvor eleven skal/bør udsluses til. Visitationen til og fra M-klasser, sker på et usikkert grundlag, og M-klasserne modtager således børn som burde have haft et andet skoletilbud end M-klasse (fx specialtilbud). Det bør overvejes, om det er hensigtsmæssigt, at M-klasseeleverne isoleres i særlige klasser, inden den ønskede integration iværksættes.

Ændringer af skoledistrikter og sammenlægning af skoler

Der pågår løbende en justering af de kommunale skoledistrikter, med henblik på at imødegå kapacitetsudfordringerne på byens skoler. Der bør være et særligt forvaltningsmæssigt fokus på, hvordan skolesammenlægninger og justeringer af skoledistrikter, kan bidrage til en større mangfoldighed på folkeskolerne, og det bør overvejes om en styrket mangfoldighed skal prioriteres i forhold til øvrige kapacitetsudfordrende principper fx vandreklasser og søskendegaranti.

Initiativer vedrørende Københavnermodel 2.0 og modtagelsesklasser er mulige at igangsætte og sætte i spil allerede fra skoleåret 2015/16, hvorimod effekten af omlægning af skoledistrikter har en længere tidshorison bl.a. søskendegarantien. Parallelt med overstående er det vigtigt at udarbejde en mere langsigtet strategi for, hvordan man via byudvikling kan påvirke befolkningssammensætningen i byen og dermed ændre fundamentet for en mere hensigtsmæssig sammensætning af børn i de københavnske dagtilbud og skoler – blandt andet igennem Kommunplanen.

Hvilke tiltag kan iværksættes?

- For at løfte pædagogikken og integrationsbestræbelserne i sprogstimuleringsstilbuddet vil forvaltningen foreslå, at *15 timers tilbuddet* fremover placeres i daginstitutioner rundt om i byen. For at det ikke skal skabe for store kapacitetsmæssige udfordringer, foreslås det samtidigt, at flytningen fra fritidshjem til daginstitution sker gradvist over en toårig periode, således at flytningen er fuldt gennemført ved udgangen af 2016.
- Genindførelse af buskørsel til de københavnermodelskoler som har uhensigtsmæssig geografisk placering ift. modellen.
- Det bør undersøges, om forskellige henvisningsmodeller kan

- understøtte indskrivningen til KBH-modellen yderligere
- Styrke visitation til og fra M-klassesystemet.
- Omlægge *M-klassesystemet* til direkte indskrivning i almindelige klasser, suppleret med intensive forløb i Dansk Som Andetsprog.
- Øget prioritering af mangfoldighed i skolerne ved vurdering af skoledistrikter og skolesammenlægninger.

Faglighed i dagtilbud

Både national og international forskning peger på, at kvaliteten af dagtilbuddet har stor betydning for, hvordan det går børnene på længere sigt. Derudover er der meget forskning der peger på, at hvis man ønsker at hjælpe børnene med at bryde med en negativ social arv, er det vigtigt, at der sættes målrettet ind så tidligt som muligt.

Kvalitet i dagtilbud indeholder flere elementer. Men når det drejer sig om børn i udsatte positioner, er de afgørende elementer: God ledelse, kompetente medarbejdere, data- og vidensfunderet systematik i den pædagogiske praksis samt en målrettet og differentieret pædagogik, der tager afsæt i det enkelte barns behov.

Derudover bør dagtilbuddet være stedet, hvor et godt forældresamarbejde etableres og fortsætter hele vejen op gennem barnets skoletid.

Det er afgørende, at de decentrale ledere kender målsætningen for området og løbende justerer deres indsats på baggrund af databaseret opfølgning. Ligeledes er det vigtigt, at lederne bliver bedre til efterspørge viden om, hvordan det er gået børnene efter de har forladt institutionen, fx på sprogområdet. Der skal være en tydelighed i ledelsens forventninger til medarbejders brug af målsætninger i arbejdet med børnene, særligt når det gælder børn i udsatte positioner.

Børne- og Ungdomsudvalget har de seneste år haft stort fokus på at styrke kvaliteten i de københavnske dagtilbud. Som eksempel på de lidt større tiltag kan nævnes omorganisering fra enhedsledelse til klyngeledelse, efteruddannelse af ledere, nyt tilsynskoncept, implementering af sprogvurderinger og beslutningen om at indføre pædagogiske pejlemærker. På baggrund af ønske om at styrke indsatsen, er yderligere initiativer pt. under forberedelse, nemlig tidlig opsporing af udsatte børn og vidensoverdragelse fra hjem til dagtilbud og fra dagtilbud til skole.

Hvilke initiativer kan iværksættes?

- At forvaltningen iværksætte en styringsmodel, som sikrer at alle 3-årige børn med behov for en målrettet sproglig indsats, identificeres så tidligt som muligt, herunder at de sprogvurderes. Ifølge Dagtilbudsloven skal børn med behov for en målrettet sproglig indsats sprogvurderes. Der er ikke krav om, at alle sprogvurderes.
- Generel styrkelse af den databaseret faglige ledelsesdialog på dagtilbud fx feedback til institutionerne om, hvordan det går deres børn efter skolestart.
- Gøre det obligatorisk at arbejde med udvalgte pædagogiske metoder, hvor der er evidens for, at det har en positiv effekt for børns trivsel og udvikling.
- Styrke forældresamarbejdet (se afsnit om mødet mellem fagfolk og forældre).
- Etablering af samarbejde med de københavnske seminarer, så nyuddannede pædagoger er parate til de opgaver og udfordringer, de vil møde i en københavnsk daginstitution.
- Udbrede erfaringer og arbejdsmetoder fra projektet *Tidlig Indsats i vuggestuer*.
- Afdække behovet for en mere målrettet sproglig indsats i private pasningsordninger.

Faglighed i skoler

I København har de tosprogede elever som samlet gruppe en række faglige udfordringer. Særligt de tosprogede drenge halter efter og klarer sig dårligere end de tosprogede piger. I faget matematik er udfordringen særligt stor. Det kan samtidig konstateres, at mobbeprocenten for de tosprogede elever, på trods af at den er faldende, er højere end for de etsprogede. Der er en stor overrepræsentation af tosprogede drenge i kommunens specialtilbud, men ikke et samlet objektivi svar på baggrunden for denne overrepræsentation. Endelig kan det ses, at de tosprogede drenge har dårligere chancer for at gennemføre en ungdomsuddannelse end de etsprogede unge samt de tosprogede piger.

Problemerne er ikke kun en særlig københavnsk udfordring – der er i hele landet markante forskelle på de tosprogede og de etsprogede elever, og der er ingen indikationer på, at der findes nemme løsninger på denne udfordring. Udfordringen hænger tæt sammen med en høj grad af social udsathed og negativ social arv hos en stor del af de tosprogede elever. Selv om der kan peges på enkelte konkrete indsatser med gode resultater til følge, er det derfor afgørende at tænke den faglige indsats tæt sammen med den øvrige indsats for at løfte de udsatte familier i det danske samfund.

Forskningen peger særligt på nogle områder, som har stor betydning for de tosprogede børn og unges udvikling. Det er bl.a. kompetencer og kundskaber fra de første 6 seks år i barnets liv/tidlig indsats i forhold til sprog og sociale kompetencer, høje forventninger, højt

fagligt indhold i undervisningen, herunder synlig læring, systematiske læringsmetoder, positiv anerkendelse af barnets sproglige og kulturelle baggrund, tæt samarbejde med hjemmet, tydelig skoleledelse og en fornuftig classesammensætning.

En stor del af det, der virker for gruppen af tosprogede elever, er altså det samme som det, der virker for de etsprogede elever. For at løfte de tosprogede elevers niveau skal kvaliteten generelt løftes i skolerne, hvilket vil påvirke alle elever positivt, men særligt være til gavn for de elever, der har mindst støtte hjemmefra.

Det er en central del af ambitionen med implementering af Folkeskolereformen, at der arbejdes med individuelle læringsmål og feedback på en måde, der særligt kan medvirke til at synliggøre, hvorfor eleverne arbejder med forskellige emner og dermed skabe mening for eleverne. En øget læringssystematik med brug af forskellige typer data (test og andet) vil i denne sammenhæng have potentiale til at øge elevernes motivation. Derudover vil høje forventninger til alle elever (og ikke kun de dygtige) være et centralt element.

Hvilke initiativer kan iværksættes?

- *Kompetenceudvikling knyttet til mellemtrin.* Der kan på mellemtrinnet iværksættes særlige kompetenceudviklingsforløb for lærerne med fokus på de faglige og motivationsmæssige udfordringer hos de tosprogede drenge på 4. – 6. klassestrin. Her skal lægges vægt på anderledes undervisningsformer i forlængelse af de tanker om synlig læring og feedback til eleverne, der er beskrevet ovenfor. Der bør følges op på, i hvilken grad disse elementer virker efter hensigten.
- *Målgruppeindsatser, fx særlige forløb for drenge.* Der bør iværksættes forsøg med undervisningsprogrammer, der har særligt fokus på drenge og de faglige udfordringer, de oplever. Der kan i denne sammenhæng tages udgangspunkt i at udvikle metoder, der virker i forhold til at påvirke drengenes modstand over for skoler (som bl.a. er beskrevet i Laura Gilliams forskning om modstrategier). Herunder bør der være et særligt fokus på læringspotentialer hos alle elever – også de fagligt svageste. Forsøgene bør således adressere positioneringsmuligheder, der ikke er knyttet til modstrategier over for skolen og dermed kunne give inspiration til, hvordan skolerne aktivt kan arbejde med elevernes forskellige roller og identiteter. I forhold til bl.a. kønsproblematikker kan der hentes erfaringerne fra AVID-projektet på Katrinedal Skole.
- *Matematik.* Det bør overvejes at indgå et samarbejde med professionshøjskolerne om udvikling af særlige intensive undervisningsforløb indenfor matematik.
Det kan fx være iværksættelse af intensive læringsforløb/faglige

camps, hvor udfordrede elever modtager intensiverede læringsforløb inspireret af turboforløb i læsning. Disse camps kan evt. følges op med mentorordninger og ske i et samarbejde mellem uddannede lærere og lærerstuderende.

- *Systematisk sprogarbejde forud for skolestart.* De kommende skolestartere tilbringer hvert år 3 - 4 måneder i deres fritidstilbud forud for skolestarten i august. Denne periode kan udnyttes til systematisk sprogarbejde og skoletilvænning i et samarbejde mellem fritidstilbud og kommende børnehaveklasse
- Fornyet fokus på baggrunden for elevsammensætningen på kommunens specialtilbud, herunder at det sikres at visitationen til disse tilbud sker på det rigtige grundlag.

Ud over de ovennævnte initiativer, vil Børne- og ungdomsudvalget behandle placering af modersmålsundervisning (MMU) i juni. I forlængelse af igangværende forsøg om modersmålsbaseret undervisning i regi af Undervisningsministeriet vil BUU primo 2016 blive præsenteret for en sag om eventuelle ændringer af MMU. Forvaltningen vil i 2. halvår 2014 undersøge, hvordan Dansk som andetsprog, herunder tosprogsundervisning, gennemføres på skolerne. Denne undersøgelse vil indgå i en sag med bud på eventuelle justeringer af DSA, som efter planen forelægges BUU i december 2014.

Mødet mellem fagfolk og forældre og børn

De foregående afsnit peger på et behov for en styrket pædagogisk og faglig indsats. Men det peger ligeledes på en problemstilling, der omhandler hvordan tosprogede børn og unge og deres forældre mødes af fagfolk i dagtilbud og skoler.

Når udfordringer tilknyttet tosprogede elever drøftes, overskygger elevernes adfærd ofte de faglige mål for eleverne. Dette er måske med til at elevernes skolemotivation daler, og skolegangen bliver uvedkommende og forbundet med frustration (Laura Gilliam). Opmærksomheden på elevernes faglige potentiale skal styrkes, så det sociale og trivselsmæssige perspektiv ikke dominerer fagfolks tilgang til tosprogede elever. Det kommende arbejdet med individuelle læringsmål og forsøg med mentorordning skal sikre et fagligt fokus og understøtte at eleverne fastholder interessen for deres skolegang og faglige udvikling.

Børn og unge skal mødes med et resourcesyn så de ikke oplever, at fagfolk tilsidesætter deres hjemmeerfaringer i institutionen eller skolen. Det kan utilsigtet betyde, at den viden eleven har hjemmefra fx om sprog, og kulturfænomener ikke bliver sat i spil i dagtilbuddet eller skolen og barnet kan blive opfattet som ikke-vidende. Fagfolk skal opkvalificeres så den viden hvert enkelt barn har gøres relevant i barnets læringsproces og betragtes som en ressource.

Fagfolk skal opkvalificeres i deres dialog med forældre så der er en tydelig forventningsafstemning mellem dagtilbud/skole og forældre med udgangspunkt i tillid og ligeværd. Forældrene skal såvel som børn og unge mødes med et ressourcesyn. Det skal styrke forældrenes forståelse for hvordan de kan støtte deres barn i dets sproglige, sociale og faglige udvikling.

Al rådgivning og vejledning af forældre skal være målrettet og tage udgangspunkt i barnets/familiens behov. Erfaringer fra KBH-model viser at forældredialog og rådgivning har en positiv effekt. Det vurderes at man med fordel kan være mere opsøgende og udvide rådgivning af forældrene i forbindelse med sprogstimulering i hjemmet og valg af pasningstilbud. Det er også relevant at se på, om erfaringer fra familiekurserne kan overføres til dagtilbudsområdet.

Der er i alle områder ansat integrationsvejledere via Københavnermodellen for integration. Tidligere var integrationsvejlederne ansat på et mindre antal skoler, men efter en omorganisering i 2013 er de ansat i de 5 områder, hvor de indgår i den tværfaglige support. Integrationsvejledernes arbejdsopgaver er på én gang et relationsarbejde på børne- og familieniveau, men ikke mindst en tværfaglig sparring med flere faggrupper end tidligere. Det skal derfor vurderes, hvorvidt integrationsvejledernes kompetenceprofil og faglige viden, i tilstrækkelig grad lever op til denne rolle.

Hvilke initiativer kan iværksættes?

- Målgruppeanalyser, der sikrer at forældregrupper med særlige behov identificeres og får den relevante vejledning og rådgivning.
- Målrettet og opsøgende rådgivning af forældre i, hvordan de understøtter deres børns trivsel og læring bedst mulig (Herunder sproglig udvikling, valg af dagtilbud og skole mm.).
- Afdække om integrationsvejledernes kompetenceprofil matcher deres nye rolle som del af den tværfaglige supportfunktion.
- Undersøge om erfaringerne fra familieskolen kan anvendes på dagtilbudsområdet.
- Opkvalificerer fagfolk til målrettet forældredialog, med blik for målgruppens udfordringer, samt forståelse for at mødet foregår på tværs af majoritets- og minoritetstilhørsforhold.
- Kompetenceudvikling af fagfolk for at synliggøre hvornår og hvordan ambitionsniveauet i mødet med tosprogede elever utilsigtet påvirkes af ikke-læringsrelevante faktorer så fagfolk møder eleverne med et ressourcesyn.
- For at opbygge elevernes fælles forståelse af at være faglige, styrke deres kritik og feedbackkompetencer foreslås det at afprøve gruppebaseret mentorordning for tosprogede mellemtrins-elever med fokus på faglige mål og målopfyldelse

(selvevalueringskompetence) på skolen.

Særligt udfordrede skoler og institutioner

Som det fremgår af de foregående afsnit, er der flere elementer, der er afgørende for, hvorvidt det lykkes at skabe et dagtilbud og en skole af høj kvalitet. Desværre er der institutioner og skoler, der er udfordret på så mange parametre, at det kan være meget vanskeligt for dem at etablere et optimalt læringsmiljø.

Det er forvaltningens vigtigste opgave at give institutioner og skoler faglig support og vejledning, der tager afsæt i konkret data, så de decentrale ledere oplever, at de har de nødvendige redskaber til at løfte opgaven. Som noget helt nyt sker dette i dag på baggrund af områdernes kvalitets- og supportsamtaler. Ofte ligger den viden og de ressourcer lederne efterspørger i Området, men når dette ikke er tilfældet laves der en aftale om en *helhedsindsats* i samarbejde med Pædagogisk Service. Helhedsindsatsen indeholder en handleplan, som Områderne er projektledere på og dermed ansvarlige for, hvilket understøtter en kontinuerlig dialog mellem den decentrale leder og Området.

Som supplement til overstående kan der stilles krav om, at institutioner og skoler med mange udsatte børn forpligtiges til at udarbejde en strategi for hvordan de sikre at denne børnegruppe løftes fagligt og socialt.

De mest udsatte børn skal være omgivet af de dygtigste pædagoger, lærere og ledere. For at tiltrække og fastholde det dygtigste personale i udsatte områder, kan der iværksættes forskellige tiltag, der øger incitamentet for de ansatte og dermed tiltrækker de mest kvalificerede ansøgere. Fx pædagoger med en overbygning fra DPU.

Hvilke initiativer kan iværksættes?

- Krav om at institutioner og skoler med mange udsatte børn og unge udarbejder en strategi for hvordan de målrettet vil arbejde med at
- Udarbejde en model for vidensdeling og forpligte dygtige ledere til at videndele og udbrede *best practice*.
- Gøre jobswob blandt pædagoger og lærere obligatorisk, så de kan erfare hvordan pædagogiske udfordringer kan løftes.
- Headhunte dygtige ledere, pædagoger og lærere til at arbejde, der hvor de mest udsatte børn/familier er.
- Gøre det attraktivt at arbejde i udsatte institutioner og skoler fx gennem løn og andre goder.
- Obligatorisk kompetenceudvikling.

Kompetenceudvikling

For at understøtte kvaliteten af den samlede indsats og sikre fælles retning og forståelse for den politiske vision på området, ville det være hensigtsmæssigt at udarbejde en strategi for kompetenceudvikling. Strategien skal bl.a. sikre, at al kompetenceudvikling der fremover udbydes til institutioner og skoler medtænker dimensioner som dansk som andetsprog, børn og unges ressourcer og chancelighed.

Strategien bør indeholde både obligatoriske og frivillige tilbud om kompetenceudvikling. Den obligatoriske kompetenceudvikling skal understøtte at institutioner og skoler føler sig fagligt klædt på til at kunne implementere og løfte politiske besluttede tiltag i relation til integrationsområdet. Fx opkvalificering af forældresamarbejdet.

Tilbud om frivillig kompetenceudvikling skal i højere grad imødekommer institutionernes og skolernes individuelle behov og efterspørgsel på kompetenceudvikling fx kurser i at anvende en konkret metode.

En strategi for kompetenceudvikling skal gælde for både ledere og medarbejdere.

Hvis Sommeruniversitet 2015 bliver en realitet, vil det være naturligt, at bruge det som ramme for den obligatoriske kompetenceudvikling på skoleområdet.

Hvilke initiativer kan iværksættes?

- Udvikle strategi for kompetenceudvikling på integrationsområdet.
- Kompetenceudvikling for pædagoger og lærere i anvendelse af specifikke metoder
- Inhouse-kompetenceudvikling i særligt udsatte institutioner og skoler

Økonomi

Den nuværende økonomimodel for de kommunale folkeskoler, rummer nogle klare udfordringer i forhold til en bestræbelse om at kunne modsvare de konkrete elevers faktiske behov.

Et særligt område er skolernes ressourcer til arbejdet med tosprogede elever.

Samlet udgør skolernes ressource til det særlige arbejde med denne elevgruppe ca. 100 mio. kr. årligt (såkaldte etniske kriterier). På skoleniveau kan økonomi udmeldt på baggrund af tosprogs kriterier udgøre, op mod 10 pct. af skolens samlede budget.

Samtidig udmeldes ca. kr. 100 mio. kr. årligt til skolerne på baggrund af elevgruppens socioøkonomiske baggrund (såkaldte sociale kriterier).

Ofte vil de samme børn udløse sådanne ekstra ressourcer til skolen på begge parametre.

Denne økonomimodel har nogle klare udfordringer:

- Definitionen på ”tosprogethed”, knytter sig til ministeriets rækkefølge-definition, men i praksis sker registreringen af skolerne/familien selv ud fra meget forskellige opfattelser af tosprogethed.
- I børnehaveklassen er alle typer af tosprogethed (også vestlig) i sig selv ressourcegivende, mens det kun er ikke-vestlig tosprogethed som udløser ressourcer 1 - 9. klasse.
- Det faktum, at man er opvokset med et andet modersmål end dansk, giver ikke automatisk en skolemæssig udfordring som modsvarer det faktiske beløb som skolen modtager.
- Ressourcen til den tosprogede elev, udløses uden nogen form for vurdering af barnets behov.
- At tosprogethed i sig selv er ressourceudløsende, er dels stigmatiserende overfor 30 pct. af skolernes elever, og er kontraproduktivt i forhold til intentionen om at stille høje forventninger til alle elevgrupper.
- Decentraliseringen af økonomistyringen medfører, at der ikke er sikkerhed for, at ressourcen som udløses via tosprogs kriterier, faktisk anvendes i forhold til den konkrete elevgruppe.

Hvilke initiativer kan iværksætts?:

Inspireret af andre kommuner, heriblandt Århus og Odense, kan der udarbejdes en budgetmodel som bygger på følgende kriterier:

- Ressourcetildelingen bygger på en vurdering af elevens behov, frem for ”tosprogethed”. Vurderingsgrundlaget kan være nuværende 5-årsvurdering, sprogvurdering i børnehaveklassen, nationale test mv.
- En incitamentmodel der bygger på, at ressourcen udløses for en 3-årig periode, frem for en ressource i den samlede skoletid.
- En særlig ressource til udsørgede modtagelsesklasselever og fagligt udfordrede skoleskiftere.
- Fastholdelse af ressourcer til lovbestemt støtte i Dansk Som Andetsprog.

- Styrke ressourcetildelingen i dagtilbud ved at omlægge ressourcer fra skoleområdet, fx med henblik på at kunne dække udgifter til de tiltag som en fremtidig taskforce vil pege på på institutionsområdet.